

עין משפט
נר מצוה

ח א ב טושי"ע ח"מ ס' יג סעיף ד':

ב א מיי' פט"ו מהל' טוען הלכה א סמנ עשין ט"ה טושי"ע ח"מ ס' קמ סעיף ז':

רבינו חננאל

כבי תרי. ואקשינן איני והא מדקתני ורשא דיינו וסיפא עדיו אלמא עדיו דיוקא קתני ונרחה זה הפירוק וחזונו אלא מתני' כגון שמעיד בעל דין הנתבע הוא ואחר על משפחתם של עדים הללו שהן פסולי משפחת עבדים והדיון ידוע שהעבד הולמי' הוא ואחר על פסול לעדות הוא ר' מאיר סבר אמשפחה קא פסחיד והני סהדי מאליהון פסלי ורבנן סברי האי בעל דין נוגע בעדותו הוא ואי מבאי ראייה בעדים אחרים זולתי' הוא שון קרובים או פסולין שפיר ואם לאו הרי הן כשרין ואין יכול לפסול' כי אתא רב דימי אמר מחלוקת ר' מאיר וחכמים בשתי כתי עדים דר' [מאיר] סבר צריך המגיש ראיותיו לברר שזו הכת הן עדיו ואם נמצאו פסולין ויבא להגיש הכת האחרת יכול הנתבע לומר לו כבר בעת שבידרת הכת האחרת כאילו בטלה (מעדות) [עדות] זו הכת זהו יכול לפסולין שאמר ר' מאיר. וחכמים סברי אם בטלה עדות הכת הראשונה מגיש הכת השניה ושפיר דמי כי לא בטלם בתחלה. אבל בזמן שבתחלה אין שם אלא כת אחת דברי הכל אין יכול לפסול' וכן אם נמצאת כת שנייה קרובין או פסולין מתקיימת העדות בכת הראשונה שכבר העידו ואמרינן לימא ר' מאיר וחכמים בפלוגתא דר' ורשב"ג פליגי ר' כר' מאיר וחכמים כרשב"ג דתניא הבא לידון בשטר ובחזקה נידון בשטר דברי ר' רשב"ג אומר אף בחזקה. וקיי"ל דבצריך לברר פליגי ר' סבר צריך לברר וכיון שבא לידון בשטר וביבר כי בשטר זה תביעתו ונמצא השטר פסול בטלה גם החזקה. ורשב"ג סבר אם נפסל השטר מגיש עדי החזקה ומעמידין חקרקע בידו ודחנינן לא הכא בשתי כתי עדים אפילו ר' כחכמים סבירא ליה דלא אמר ר' אלא בחזקה כי חזקה מכח שטרא קא אתיא והשטר הוא עיקר והחזקה אינה מועלת כלום אם אבר השטר. וכיון שנפסל העיקר בטלה החזקה הבאה מכחו אבל בשתי כתי עדים דהני לאו מכח הני קאתו אפי' ר' מודה דאין צריך לברר כחכמים וקיי"ל בהני כוליהו כחכמים וצריך עיון. הא דגרסינן בגט פשוט אמר רב גידל אמר רב

כג:

ואמר רב דימי כגון דקבלי'ה בחד. תימא למה לי לאתויי הא דרב דימי ויש לומר דאי לאו דרב דימי לא הוה קשיל ליה תנינא דאי מהתם ה"א דמייירי דקביל עליה כזי מרי דהוי מרתי לריעותא והתם קאמר ר"מ דיכול לחזור אצל צהדא לריעותא לא אמר רבי מאיר דיכול לחזור צו ומשום הכי מיייתי מילתיה דרב דימי דקא משמע לן דאפילו צהדא ריעותא קאמר ר' מאיר יכול לחזור צו וקא מקשי שפיר תנינא:

ורבנן סברי צריך לברר. ה"ג הקונטרס ללשון אחרון דרבנן סברי דלריך לצרר כו' אם יאמר דאם צצ"ד אציא צ' כיתי עדים כשרים לריך לצרר דצריו ולהציא שתי כיתי עדים כשרים ואם לא הציאם כשרים יפסיד הלכך אינו פסולים זה לא יגבה חצו צעדים אחרונים שצריך לצרר ולהציא כולם כשרים וקשה לר"ת דצפ' גט פשוט (צ"צ קסט: וסס) משמע דאפילו מאן דאמר לריך וי היינו לכתחילה יאמרו לו צ"ד צרר דצריך אצל מכל מקום אם אין יכול לצרר צכך לא יפסיד ונראה לר"ת כפ"ה ללשון ראשון ר"מ סבר לריך לצרר הלכך יכול לפסול הראשונים לפי שלא יפסיד שום דבר אם הראשונים פסולין לפי דמסתמא יעשה מה שצ"ד ילוה עליו וא"כ לא יפסיד לפסול הראשונים שמתקיים העדות צשאר: צלוה

ה**ראשונים איבא דאמרי אמר רב** אשי כבר העידו עדים הראשונים גימא בפלוגתא דרבי ורבנן שמעון בן גמליאל קמיפלגי דתניא הבא לידון ^אבשטר ובחזקה ^בנידון בשטר דברי רבי רשב"ג אומר נידון בחזקה והוינן בה בחזקה ולא בשטר אלא אימא אף בחזקה וקיי"ל דבצריך לברר פליגי לא אליבא דרשב"ג כ"ע לא פליגי כי פליגי אליבא דרבי דר"מ כרבי ורבנן אמרי לך עד כאן לא קאמר רבי התם אלא בחזקה דמכח שטרא קאתי אבל הכא דהני עדים לאו מכח עדים אחרני קאתו אפילו רבי מודה דא"צ לברר כי אתא רבין אמר רבי יוחנן רישא בעדים

ואמר רב דימי. הא דקתני נאמן עלי אצא כגון דקצליה עליה צחד דיין ויש שנים כשרין עמו ואפילו הכי כיון דפסול מדאורייתא מצי הדר ציה הכא גמי כיון דחד לממון לא מתכשר מצי הדר ציה: **אלמא דווקא קסני.** מדשני צמילתיה דצדיינין נקט לשון יחיד ובעדים נקט לשון רבים וליתא לדריש לקיש והדרא קושין לדוכתא והא עדים כומומחין דמו: **א"ר אלעזר.** סיפא גבי עדים צצא הוא ואחר לפוסלן דהוו להו מרי דמסהדי אפסולה ומיהמני ודיינין צערכאות שצבוריא כדאוקימנא ולא פסול ממש קאמר אלא צעינא צי דינא מעליא: **נוגע צעדוסו הוא.** האי צעל דין דמשום דלא ליסבוד עליה קאתי למיפסליה: **שקרא עליו ערער.** צעל דין אומר לפנינו על מה הוא פסולו ויש אחר עמו: **ערער.** שמך של פסול: **דגולנוסא.** מעיד עליו הוא ואחר שגזין הוא: **נוגע צעדוסו הוא.** משום דלא נסחיד עליה קאמר: **דפגם משפחה.** עצד הוא ממשפחת

עצד שלא נשמתרר צל ופסול הוא ומשפחתו: **אמשפחה קמסהדי.** ולא משום האי לחודיה מסהדי הלכך סהדותא אחריתא הוא ולאו כנוגע צעדות דמי: **מחלוקת בשתי כיתי עדים.** שאמר צעל דין צפנינו יש לי שתי כיתי עדים צצבר זה הציא כת ראשונה ועמד הלוי ואחר ואמר פסולין הן דהשתא לאו כנוגע צעדות הוא שהרי אמר מלוה שיש לו כת אחרת ואם ציקש ולא מצא יפסיד דקצבר ר"מ לריך צצבר על דין לצרר ולהעמיד כל האמת כל דצריי שטוען צצית דין והני מיפסלי אף לעדיות אחרות ואם ציקש ומצא כת אחרת כשירה אף ע"פ שראשונה נפסלה הרי צייר דצריו שאמר להציאם והציא והוא לא דק דצצור שכשרים היו: **ורבנן סברי אין לריך לצרר.** ויכול לומר אין לי עוד ומנא זה נוגע צעדותו הוא ולא מיפסלי אפי' צעדות זו: **נמצאת כת שניה קרובין או**

פסולין. ע"י עדים גמורים מהו לר' מאיר מי אמרינן השתא ודאי נוגע צעדות הוא דאין לחצירו כת אחרת כשרה או דילמא מעיקרא מיהת כי אסחיד צעל דין ואחר עמו אקמאי למיפסלינהו לאו נוגע צעדות הוא דלכתי לא אשתכח כת שנייה פסולין. הכי גרסינן לה כמו שפירשתי. ולא נהירא חדא דאין זה ציורו דצרים לר' מאיר הואיל וכת האחת נפסלין ועדיין נוגע צעדות הוא ועוד דאי גמי הוי ציורו דצרים צהכי נוגע צעדות הוא דאם לא ימצא כת אחרת כשרה אלא כת פסולה נמצא מפסיד צפסול של ראשונים דאי לא נפסלו ראשונים היה מוציא ממונו על פיהם ודצריו נצדירין ע"י שניה ואע"פ שפסולין ועכשיו הוא מפסיד. הלכך אומר אני דגרסינן הכי והוא עיקר דר"מ סבר א"צ לצרר וזה שאמר להציא שתי כיתי עדים והציאם והאחת נפסלת אין צכך כלום שא"צ לצרר דצריו ודיו צצת אחת הכשרין ואלו נפסלין לעדות אחרת ע"פ צעל דין ואחר דאינו נוגע צעדות ורבנן סברי לריך לצרר ומנא זה נוגע צעדות ולא מפסיל נמצאת כת שניה קרובין או פסולין לר' מאיר מהו נהי דא"צ לצרר מ"מ עכשיו אין כאן עדות וה"ל נוגע צעדות למפרע או דילמא כי אסחיד מיהא לאו נוגע צעדות הוה דלכתי לא מצאו כת שנייה פסולה: **צבר העידו הראשונים.** ^(א) ^(ב) (כת ראשונה) כשנמצאת כת שניה פסולה צבר נתקצלה צכשרות עדותן של אלו המעידין על הפסול ועדיין לא היה נוגע צעדות ומאחר שנתקצלה צכשכר נאמנין לפסול את הראשונים. ל"א צבר העידו העדים הראשונים כת ראשונה שהעידו צעדותן של צעלי דיין ומיהמני דכיון דשניה פסולה מו לא מפסלי קמאי דה"ל נוגע צעדות. ולשון ראשון נראה מדנקט צהאי ליצנא צבר העידו: **הבא לידון בשטר ובחזקה.** מחזיק צקרקע ואמר לו חצירו מה לך צכאן וא"ל אתה מכרתו לי ואכלתיה שני חזקה ועדיין שטר מכירה צדיי נידון צשטר על כרחו לריך להציא השטר ויצרר דצריו ואם לא מצא שטר יפסיד דלא מהניא ליה חזקה ואע"ג דחזקה צמקום שטר קיימא כדאמרי רבנן [צ"צ טט:] עד תלת שנין מודהר איניש צשטרי' טפי לא מודהר האי כיון דאמר ישנו צדיי לריך לצרר: **נידון בחזקה.** משמע על כרחו יציא עדי חזקה ושטר לא מהני. להכי פריך בחזקה ולא צשטר והא שטר עיקר רציה הוא וכיון דיש לו שטר אין בחזקה אפי' משום צירור דצרים דצמקום שטר לא הוצרכה חזקה דהיא גופא לא אחיא אלא מכח השטר דאמר על ידי השטר החזקתי צו ואצד ממני לאחר ג' שנים: **אף בחזקה.** צאזח מהן שירצה ואם יש לו עדי חזקה א"צ לצרר דצריו על השטר והיינו דאמר ^(א) ^(ב) ר' מאיר כרצי ורבנן כר' שמעון: אפי' תימא רבנן כרצי סצירא להו דעד כאן לא קאמר רבי התם לריך לצרר אלא משום דחזקה לאו עיקר רציה הוא דמכח השטר הוא דאתיא דאי הוה טעין צרישא החזקתי צה מעצמי שלא אמר לי אדם דצבר מעולם אין זו חזקה וכי אמר לו אתה מכרתו לי דהיינו צשטור ואצדתי לאחר ג' שנים הויא חזקה הלכך האי הואיל ואמר ישנו צדיי לריך לצרר אצל אמר יש לי צ' כיתי עדי' והציא אחת כיון דהני לאו מכח הני אתו א"צ לצרר דצריו ולחזור אחר כת שניה. ולליצנא צתרא ה"ק אפי' תימא מרווייהו אליצא דרצי פליגי ור"מ אמר לך אנא דאמר אפי' לרצי ומשום דהלכה כרצי ^(א)מחצרייו מהדרינן לאוקומא לפלוגתיהו אליציה: בעדים

זה בורר פרק שלישי סנהדרין

מסורת הש"ס

^(א) [נקמן כד., צ] ^(ב) צ"ל והאמרין, ^(ג) צ"צ קסט:, ^(ד) רש"ל מח"ס, ^(ה) [צ"ל מחצירו, ^(ו) כתובות כה.,

הגהות הב"ח

^(א) רש"י ד"ה צבר וכו' על כת ראשונה: ^(ב) ד"ה אף בחזקה וכו' והיינו דאמר לפי לשון ראשון ר' מאיר כרצי: ^(ג) תוס' ד"ה ורבנן וכו' מאן דאמר לריך לברר היינו: